

รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Model of Education Management Focusing on Vocational Skills of Educational
Institutions in the Highland and Wilderness Areas under the Office of the Basic
Education Commission.

ศุภากร เมฆขยาย*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ด้านการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ จำนวน 10 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาทักษะอาชีพ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Data Comparison) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทรัพยากร ด้านการฝึกหัด ด้านการส่งเสริม และด้านการวัดประเมินผล มีแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ ประกอบด้วย นโยบายและภารกิจที่กำหนดแนวทาง ข้อตกลง และแผนงาน การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน การจัดทำหลักสูตร การสนับสนุนทรัพยากร การจัดการเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย การนิเทศ และการประเมินผล

คำสำคัญ: รูปแบบ, การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ, สถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร

*ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองรีประชานิมิต จังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

Abstract

This research was a qualitative research aimed to study the current state and a model of education management focusing on vocational skills of educational institutions in the highlands and wilderness under the Office of the Basic Education Commission. Data were collected by documents analysis, semi-structured interviews, and a discussion of the research population groups in highlands and wilderness schools under the Office of the Basic Education Commission. There were 10 schools that focused on vocational skills. Informants consisted of school administrators, academic teachers, teachers who performed vocational skills teaching, parents, basic education institution directors and students studying in educational institutions, and a focus group discussion with specialists in management education. Data were analyzed by Content Analysis, Typological Analysis, Data Comparison, and Analytic Induction.

The results revealed that the education management model that focuses on vocational skills of educational institutions in the highland and remote areas consists of 4 components: Training, Resources, Promotion, and Evaluation. There was an educational management approach that focused on vocational skills consisted of policy and missions on establishing guidelines, agreements, plans, structures, curriculum, resources, instruction, networking, supervision, and evaluation.

Keywords: Model, Education Management Focused on Vocational Skills, Educational Institutions in the Highlands and Wilderness.

ความเป็นมาและความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมและเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมากหลากหลายเชื้อชาติย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรมมาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

โลกการทำงาน ปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกัน และทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนเตรียมความพร้อม

ประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชาและได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560: คำนำ) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยการเสริมสร้างกระบวนการสร้างอาชีพ สร้างงานที่มีคุณภาพและมีรายได้สูงให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคง และเป็นอยู่ที่ดีขึ้นคือปัจจัยพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ถ้าโรงเรียนได้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ประเทศของเราจะมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีความสามารถยอดเยี่ยมและหลากหลาย สามารถคิดอย่างเป็นระบบมีเหตุผล มาตรา 23 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเน้นและให้ความสำคัญใน 3 เรื่อง คือความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ โดยให้บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ 5 เรื่อง โดยกำหนดไว้ในแต่ละข้อ ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับสังคม 2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเหล่านั้น 4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ภาษา โดยเฉพาะให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และ 5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรแกนกลาง โดยให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดและหลักสูตรท้องถิ่น และมาตรา 28 กำหนดว่าสาระของหลักสูตรต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย การเป็นพลเมืองที่ดี การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งจะทำให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์และชัดเจน ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้เป็นมาตรฐานเทียบกับอาเซียนหรือนานาชาติ ตลอดจนเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่า เรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560: คำนำ)

สถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารที่ตั้งอยู่ในจังหวัดตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน แพร่ น่าน ลำปาง ตาก เพชรบูรณ์ พิษณุโลก เลย สุโขทัย กำแพงเพชร กาญจนบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลห้าร้อยเมตรขึ้นไป ซึ่งมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์ลักษณะการคมนาคม ความหลากหลายของชาติพันธุ์และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ระบบสาธารณสุข และสภาพการจัดการศึกษา สภาพการจัดการศึกษา การดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีความ

พิเศษ ยุ่งยากกว่าโรงเรียนปกติ ได้แก่ การจัดการศึกษาแบบโรงเรียน/ห้องเรียน สาขา และการจัดการศึกษานักเรียน พิการ การคมนาคมยากลำบาก ห่างไกลความเจริญ มีความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม เป็นเหตุให้เกิด การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างจากที่อื่นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท วัฒนธรรมของท้องถิ่น และพัฒนา ประชากรในท้องถิ่นให้มีอาชีพที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่สูงและชายแดน พบว่า 1) ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ตกหล่น คิดเป็นร้อยละ 38 ของประชากรในวัยเรียนที่ตกหล่นทั้งประเทศ 2) เด็กที่เข้าเรียนแล้วออกกลางคันด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15 ของเด็กที่ออกกลางคันทั่วประเทศ 3) เด็กอ่านไม่ออกคิดเป็นร้อยละ 21.94 ของเด็กที่อ่านไม่ออกในสังกัด สพฐ. 4) เด็กเขียนไม่ได้คิดเป็นร้อยละ 22.67 ของเด็กที่เขียนไม่ได้ในสังกัด สพฐ. 5) เด็กที่เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 9.27 จากจำนวนผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของทั้งประเทศ 6) เด็กที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 48.85 จากจำนวนผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของทั้งประเทศ 7) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 8) ผู้เรียนมีภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี ร้อยละ 30 จากจำนวน ผู้เรียนมีภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี ของทั้งประเทศ 9) การดำรงชีวิตของประชากรขาดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ และ 10) ขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาหลักเกิดจากการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ไม่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร ผู้บริหาร ครูและบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่มีการโยกย้ายบ่อยขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการของชุมชนรวมไปถึงความยากจนทำให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเลี้ยงชีพมากกว่าการให้การศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร หมายถึง แนวทาง การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตรและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านอาชีพ

รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร

สถานศึกษาในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน หรือพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา ตามประกาศบัญญัติรายชื่อของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ได้กำหนด ประชากรกลุ่มเป้าหมายไว้ 10 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ด้านการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ คือ

1. โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. โรงเรียนบ้านเมืองกาญจน์ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
3. โรงเรียนบ้านสว้า อำเภอปอเกือ จังหวัดน่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2
4. โรงเรียนบ้านท่าทางหลวง อำเภอปอเกือ จังหวัดน่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2
5. โรงเรียนบ้านน้ำพุร้อน อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2
6. โรงเรียนบ้านเมืองกิต อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 2
7. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานการศึกษาพิเศษ
8. โรงเรียนบ้านห้วยกบ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3
9. โรงเรียนวัดใหม่ดงสัก อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 และ
10. โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2

ผู้ให้ข้อมูลหลักโรงเรียนละ 6 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาทักษะอาชีพ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตเนื้อหา

1. ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ รายชื่อโรงเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร บริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร หลักสูตรและ/หรือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นโยบายกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการจัดการที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการดำเนินการ

รูปแบบการดำเนินการวิจัยการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร การลงพื้นที่สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน จำนวน 70 คน จากโรงเรียนจำนวน 10 แห่ง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทมติ และปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

ด้านระบบบริหารจัดการ สถานศึกษาได้มีการสำรวจบริบทของชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ มีการสำรวจอาชีพของชุมชน และทรัพยากรในชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แผนงาน เป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ที่คาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียน ผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ มีการจัดสรรรายได้ระหว่างเรียนจากการร่วมดำเนินงานให้นักเรียนมีระบบการวัดผลตามสภาพจริง มีการกำหนดครูผู้รับผิดชอบแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการจัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เป็น

แหล่งเรียนรู้ของบุคคลภายนอก มีการจัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เป็นสถานฝึกประกอบกำหนัดและ การบริการ ในระบบการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกประกอบกำหนัด แต่พบว่ามีอุปสรรคเกี่ยวกับการ ประยุกต์ใช้ความรู้ และพบปัญหาสภาพการขาดทุนอยู่บ้าง

ด้านหลักสูตร การดำเนินงานเกี่ยวกับการสอนที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพด้านที่เกี่ยวกับหลักสูตรมีการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพอยู่ในโครงสร้างรายวิชาของโรงเรียน ใช้เวลาจัดการเรียนการสอนในชั่วโมง ชุมนุม กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้มาบูรณาการเพื่อการพัฒนาเด็กด้านทักษะอาชีพ มีการจัดทำหลักสูตรสถาน ศึกษาด้านอาชีพให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน เน้นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ควบคู่การเรียนรู้ อย่างมีความสุข นักเรียนสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มุ่งเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยลด ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน สร้างทางเลือกให้กับผู้เรียนว่าจะเลือกเรียนต่อหรือ เลือกประกอบ มีการมุ่ง เน้นในการพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้กิจกรรมชุมนุมเป็นหลัก มีการจัดกิจกรรมได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน มีการกำหนดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา

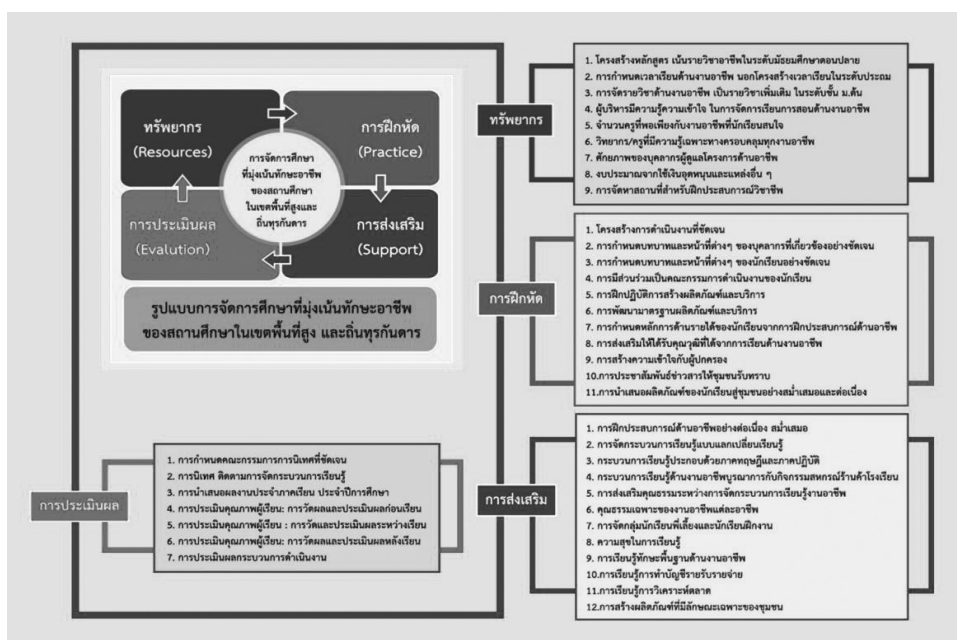
ด้านทรัพยากร ผู้ปกครองและชุมชน ภูมิใจต่อความสามารถของบุตรหลาน ครูมีความรู้ความสามารถ ด้านการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพโดยเฉพาะ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มี ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยให้ความรู้แก่นักเรียน ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรการกุศล ชุมชนร่วมส่งเสริมและ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพ มีวิทยากรในชุมชนให้การดูแลช่วยเหลือการจัดกิจกรรมทักษะอาชีพ ได้ รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินการ มีวิทยากรที่มี ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนครูให้ความร่วมมือและมีความสามัคคีในการปฏิบัติงาน ชุมชนให้ ความร่วมมือ และเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ กิจกรรมด้านทักษะอาชีพ และมีข้อค้นพบว่า ยังคงมีความขาดแคลน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ขาดแคลนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมที่สำคัญ

ด้านการจัดการเรียนการสอน มีกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการทำงาน มี การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข นำสิ่งที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์กับการเรียน การสอน นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีแบบแผนการสอนแบบรายตัว รายกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ เน้นการสอนแบบทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีการฝึกให้นักเรียนมีวินัยในการทำงาน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผล งานของตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะอาชีพที่สนใจ นักเรียนปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ และซื่อสัตย์ ได้เรียน รู้ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดการเรียนการสอนด้านทักษะอาชีพในโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพจึงส่งบุตรหลาน เข้ามาเรียนในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในด้านการจัดการเรียนการสอนยังพบว่ามีอุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งตลาดสำหรับรองรับผลิตภัณฑ์ และมีความประสงค์ให้หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามา มีส่วนช่วยเหลือ

2. ผลการเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้น

ทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการโดยการจัดการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผลการสนทนาแบบกลุ่ม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สรุปความคิดเห็นการประชุมสนทนากลุ่ม และผลการปรับปรุงรูปแบบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ จากการประชุมสนทนากลุ่มสรุปได้ว่าควรเพิ่มเติมความหมาย วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ควรปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบให้มีความชัดเจน สามารถทำความเข้าใจและดำเนินการตามที่กำหนดได้ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การปรับแก้ไขส่วนต่าง ๆ ของรูปแบบ ซึ่งสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ โครงสร้างขององค์ประกอบ ความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างของรูปแบบ การนำเสนอรูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. โครงสร้างของ องค์ประกอบ ควรทบทวนองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ และควรปรับชื่อขององค์ประกอบให้ชัดเจนขึ้น รวมถึงเพิ่มเติมความหมายในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างขององค์ประกอบ ควรตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ ในองค์ประกอบ และเนื้อหาในทุกหัวข้อ ต้องมีความสัมพันธ์กับหัวข้ออื่น ๆ ในองค์ประกอบ
3. การนำเสนอรูปแบบควรนำเสนอรูปแบบที่ชัดเจน ผลการปรับปรุงรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนาแบบกลุ่ม ดังต่อไปนี้ 1. โครงสร้างขององค์ประกอบ ให้เพิ่มความหมายในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพิ่มรายละเอียดในองค์ประกอบสำคัญ 2. ความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างขององค์ประกอบควรปรับเนื้อหาในทุกหัวข้อให้มีความสัมพันธ์กับหัวข้อต่าง ๆ ในองค์ประกอบ
3. การนำเสนอรูปแบบ ควรปรับตัวอักษรในภาพของรูปแบบ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

แผนภาพ รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการบริการทางการศึกษาของสถานศึกษาที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะอาชีพขั้นพื้นฐาน จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีรายได้ระหว่างเรียน ภายใต้ความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะอาชีพขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะ อาชีพขั้นพื้นฐาน จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีรายได้ระหว่างเรียน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ทรัพยากร หมายถึง การจัดสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอน วิทยากร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการฝึกทักษะอาชีพตามหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรเน้นรายวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การกำหนดเวลาเรียนด้านงานอาชีพ นอกโครงสร้างเวลาเรียนในระดับประถม การจัดรายวิชาด้านงานอาชีพเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในระดับชั้น ม.ต้น ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนด้านงานอาชีพ จำนวนครูที่พอเพียงกับงานอาชีพที่นักเรียนสนใจ วิทยากร/ครูที่มีความรู้เฉพาะทางครอบคลุมทุกงานอาชีพ ศักยภาพของบุคลากรผู้ดูแลโครงการด้านอาชีพ งบประมาณจากใช้เงินอุดหนุนและแหล่งอื่น ๆ การจัดหาสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

องค์ประกอบที่ 2 การฝึกหัด หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนให้เป็นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย โครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน การกำหนดบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ของนักเรียนอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของนักเรียน การฝึกปฏิบัติการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการ การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการ การกำหนดหลักการด้านรายได้ของนักเรียนจากการฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพ การส่งเสริมให้ได้รับคุณวุฒิที่ได้จากการเรียนด้านงานอาชีพ การสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง การประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ชุมชนรับทราบ การนำเสนอผลิตภัณฑ์ของนักเรียนสู่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริม หมายถึง การสนับสนุน หรือ เปิดช่องทางต่าง ๆ ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้ด้านงานอาชีพบูรณาการกับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนการส่งเสริมคุณธรรมระหว่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านงานอาชีพ คุณธรรมเฉพาะของงานอาชีพแต่ละอาชีพการจัดกลุ่มนักเรียนพี่เลี้ยงและนักเรียนฝึกงาน ความสุขในการเรียนรู้ การเรียนรู้ทักษะพื้นฐานด้านงานอาชีพ การเรียนรู้การทำบัญชีรายรับรายจ่าย การเรียนรู้การวิเคราะห์ตลาด การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชน

องค์ประกอบที่ 4 การวัดผลและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบ และประเมินผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามรูปแบบ ประกอบด้วย การกำหนดคณะกรรมการการนิเทศที่ชัดเจน การนิเทศ ติดตามการจัดกระบวนการเรียนรู้ การนำเสนอผลงานประจำ ภาคเรียน/ประจำปีการศึกษา การวัดผล และประเมินผลก่อนเรียน การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน การวัดผลและประเมินผลหลังเรียน การประเมิน ผลกระบวนการดำเนินงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยพบประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสถานศึกษามีการสำรวจบริบท ความต้องการของชุมชน ในการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน ทักษะอาชีพ มีนโยบาย แผนงาน เป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ที่คาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนและผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้จากประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของบันดารา ไนกีและวิลสัน (Bandaranaike & Willison, 2009, pp 1-19) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Engaging Students in Work Intergrated Learning: Drives and Outcomes มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อนำเสนอวิธีการส่งเสริมความสัมพันธ์ของการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ รวมถึงการสร้างตระหนักเพื่อการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ผลการสัมภาษณ์พบว่า สิ่งที่สำคัญนอกเหนือไปจากการศึกษาตลอดชีวิตนั้นคือ ต้องประกอบด้วย พื้นฐานประสบการณ์ในการทำงานผ่านการบูรณาการเรียนรู้อยู่กับการทำงาน และความต้องการของนักศึกษาที่ยั่งยืนถึงประสบการณ์ทำงานบนพื้นฐานแห่งการเรียนรู้ และโครงการหรือโครงการที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเป็นประโยชน์สำหรับอนาคต ซึ่งเป็นหนทางเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างความรู้ที่ขัดแย้งและความรู้ซ่อนเร้น ดังนั้นการทำข้อตกลงร่วมระหว่างโรงเรียนกับสถานประกอบการนอกโรงเรียน ในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ การดำเนินการแยกออกจากกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียน มีการกำหนดรายได้ของนักเรียนในระหว่างเรียน มีการจัดระบบดำเนินงานด้านอาชีพ การพัฒนาบุคลากร เช่น การส่งไปฝึกงาน ณ สถาบันด้านวิชาชีพ มีระบบการวัดผลตามสภาพจริง จัดให้มีการดำเนินการนิเทศภายในโดยผู้บริหารโรงเรียน จัดสถานที่สำหรับให้นักเรียนฝึกทักษะการจำหน่ายสินค้าของนักเรียนจัดหาตลาดภายนอกเพื่อจำหน่ายผลิตผลของนักเรียน มีการกำหนดครูผู้รับผิดชอบแผนการเรียนที่ชัดเจน มีการจัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลภายนอก มีการจัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เป็นสถานฝึกประกอบการจำหน่ายและการบริการ การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกประกอบการนั้น พบว่ามีอุปสรรคเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ความรู้และพบปัญหาสภาพการขาดทุนอยู่บ้าง ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพอยู่ในโครงสร้างรายวิชาของโรงเรียน ใช้เวลาจัดการเรียนการสอนในชั่วโมงชุมนุม โดยโรงเรียนได้บริหารจัดการเวลาเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัดโดยใช้เวลาของกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้มาบูรณา

การเพื่อการพัฒนาเด็กด้านทักษะอาชีพ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านอาชีพให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เน้นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ควบคู่การเรียนรู้มีความสุข นักเรียนสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มุ่งเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนรักอาชีวศึกษารัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนสามารถแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองได้ การจัดกิจกรรมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียนช่วยลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนสร้างทางเลือกให้กับผู้เรียนว่าจะเลือกเรียนต่อหรือเลือกประกอบอาชีพ ผู้ปกครองและชุมชนภูมิใจต่อความสามารถของบุตรหลาน โดยพบว่าผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของแอดดี้ (Eaddy, 1969) ได้วิจัยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนเกษตรกรรมในรัฐหลุยส์เซียนา ผลปรากฏว่าบิดา มารดา เพื่อน บุคคลในอาชีพที่เขาเลือก ญาติ บุคคลภายในโรงเรียนและพระ มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเขามากน้อยตามลำดับการเลือกอาชีพของนักเรียนมีความสำคัญอยู่ที่ความสนใจส่วนตัว ความพึงพอใจและผลตอบแทนด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน มีกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการทำงานมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนักเรียนเรียนรู้แบบมีความสุข นำสิ่งที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์กับการเรียนการสอนนักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีแบบแผนการสอนแบบรายตัว รายกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะอาชีพที่สนใจ นักเรียนปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบและซื่อสัตย์ นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้มีสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เป็นของชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะจากการลงมือปฏิบัติจริง จากการเรียนการสอนส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในทักษะอาชีพเบื้องต้น ได้เรียนรู้กระบวนการทักษะอาชีพ และลงมือปฏิบัติจริงได้เรียนรู้กระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเองนักเรียนมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณิศา ทันทิเยง (2550) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง บ้านห้วยวอก จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ต้องการให้มีการอบรมหลักสูตรระยะสั้น 3-5 ชั่วโมงและการฝึกทักษะอาชีพ 30-50 ชั่วโมง ด้านครูผู้สอน ครูรับผิดชอบเป็นผู้จัดเตรียมกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้รับผิดชอบเป็นผู้จัดทำแผนการเรียนรู้ ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำนักเรียนด้านการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตการฝึกทักษะงานอาชีพด้านเกษตรกรรมดำเนินงานในระหว่างภาคเรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ได้ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบบริหารจัดการการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะมาตรฐานของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมภาคบริการในด้านสมรรถนะมาตรฐานของสถาบันการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรที่มีสมรรถนะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้จริง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ มีความเหมาะสมในการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากจะเป็นการปลูกฝังทักษะการทำงานให้แก่ผู้เรียนได้มีทักษะในการปฏิบัติจริงได้ มีความรู้ทักษะสามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคต รวมถึงยังเป็นการสร้างทางเลือกและโอกาสให้กับผู้เรียน และสามารถช่วยแก้ไขปัญหการออกกลางคัน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันยังพบว่ามีปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไขคือปัญหาเรื่องทรัพยากรบุคคลทั้งเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ ปัญหาเรื่องขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ ความสามารถเฉพาะทางและข้อจำกัด

ของนักเรียนด้านผู้ปกครอง เกี่ยวกับ ฐานะทางเศรษฐกิจและปัญหาการอพยพลี้ภัยที่อยู่และทัศนคติต่อการเรียนสายอาชีพ

2. จากผลการศึกษาและการจัดการสนทนากลุ่ม เรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ด้านทรัพยากร ด้านการฝึกหัด ด้านการส่งเสริมและด้านการวัดประเมินผล จะพบว่าในการดำเนินการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรปรับ แก้ไขส่วนต่าง ๆ ของรูปแบบ ซึ่งสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ โครงสร้างขององค์ประกอบ ความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างของรูปแบบ การนำเสนอรูปแบบ รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการบริการทางการศึกษาของสถานศึกษาที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะอาชีพขั้นพื้นฐาน จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงมีรายได้ระหว่างเรียน ภายใต้ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ดังนั้นควรมีแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ อันประกอบด้วย นโยบาย คือ การกำหนดแนวทางข้อตกลง แผนงานที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย และสัมฤทธิ์ผลที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันมีกระบวนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน การกำหนดแผน มีการจัดทำแผนงาน/โครงการ มีการรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมิน ด้านภารกิจ หมายถึง การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน รวมถึงกำหนดบทบาท หน้าที่ ของภาคส่วน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร หมายถึง การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษาให้มีโครงสร้างเวลาเรียนเอื้ออำนวยสำหรับการบรรจุหลักสูตรอาชีพระยะสั้นไว้ในลักษณะของรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด การสนับสนุนทรัพยากร หมายถึง การจัดสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาประกอบด้วยครูผู้สอน วิทยากร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการฝึกทักษะอาชีพตามหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การให้กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา การสร้างเครือข่าย หมายถึง การแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดกระบวนการจัดการเรียนการสอน ความรู้ ข้อมูลระหว่างสถานศึกษาในสังกัดเดียวกัน และสถานศึกษาต่างสังกัด สถานประกอบการผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน วิทยากร ภูมิปัญญา ปราชญ์ท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพการนิเทศ หมายถึง การกำกับ ติดตาม ช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินผล หมายถึง การประเมินกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ ไปปรับใช้ในการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ เป็นกระบวนการบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

ที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะอาชีพในระดับพื้นฐาน จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยสถานศึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์พื้นฐาน วัฒนธรรม วิถีชีวิต สภาพบริบทของสังคม ชุมชน ความเป็นอยู่และสภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการร่วมกันจัดการศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละแห่งก็ล้วนมีบริบทและความต้องการที่แตกต่างกัน สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผน กับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะด้านอาชีพมีความหลากหลาย ตามความถนัดความชำนาญของผู้ถ่ายทอดทักษะด้านอาชีพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการของผู้เรียนด้วย ตลอดจนเข้าใจถึงความจำเป็นและแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง หรือเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ครูควรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ อาชีพของท้องถิ่น และอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาด เนื่องจากผู้เรียนส่วนมากเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะไม่ไปศึกษาต่อ ดังนั้นในด้านนโยบายการจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เน้นวิชาชีพที่มีอยู่ในวิถีชีวิตและท้องถิ่น เพราะผู้เรียนเหล่านี้ต้องกลับไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว สามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติในห้องเรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมควรส่งเสริมอาชีพความแตกต่างตามลักษณะของชนเผ่าให้เป็นจุดเด่นและส่งเสริมอาชีพและการท่องเที่ยวพัฒนาเศรษฐกิจให้กับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดทำคู่มือรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษางานวิจัยรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรศึกษาและปรับปรุงการจัดการศึกษาในหลักสูตรวิชาสามัญ และวิชาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการ พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 ควรมีการศึกษาวิจัยการสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- วรรณิษา ทนเที่ยง. (2550). แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพ : กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา แม่ฟ้าหลวง บ้านห้วยวอก จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร. เอกสารประกอบการสัมมนาโรงเรียนในโครงการพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบายด้านการศึกษานายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- Bandaranaike & Willison. (2009). **Work Skill Development Framework: an innovative assessment for work integrated learning.** From: ACEN National Conference 2010, 27 September-01 October 2010, WA, Perth, Australia.
- Eaddy, Vanik Silas.(1969). **The Influence of Selected Factors on the Vocational Choices of Vocational Agricultural Students in Louisiana.** Dissertation Abstracts 26(9). 2958-2959.